
מראה מקומות- עניני הלכה

‘במות דף פז’

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן
רב דקהל שערי תפילה
פסעיק, ניו ג'רסי
AsherMillman@gmail.com

לזכר נשמת

מנחם מנדל בן משה ושרה בת משה צבי ממשפחת אדלר
קעפל בן אליעזר ופריידל בת אליעזר ממשפחת מילמן
צבי מנחם בן שמעיהו וחיה לאה בת נפתלי הערצקא ממשפחת
רייכמן

A Chaburah on these מקומות מראה is posted weekly
and can be accessed via www.dafaweek.org, emailed,
or on the app.

507– Daf– Week

info@dafaweek.org

בענין דם נדה שנשתנה

איתא בשו"ע שיש מראות טמאין כמו אדום ושחור ויש טהורין כמו לבן וירוק. ויש שאלה אם יש חיוב להמתין אחרי בדיקה כדי לברר שלא ישתנה למראה טמא והוא באמת שיטת הב"ח ההובא בהש"ך שצריך להמתין עד שנתייבש כדי לידע בבירור. וע"ז השיג עליו הש"ך שאין חיוב כזה להמתין דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן. וכן באמת השיג עליו הט"ז מטעם אחר שאם צריך להמתין מהו תועלת בדיקה קודם תשמיש באשה בלא וסת אם צריכה להמתין (אלא שבזה תירץ רע"א שנפק"מ אם לא מצא כלום על העד). אבל משמעות דבריהם הוא שאם למעשה תשתנה לאחר זמן למראה טמאה איה"נ מטמא ורק אין חיוב להמתין או לחשוש לזה (וכן הוא באמת בחולין שם שהוא ראיית הש"ך). וזה שלא כדברי החכם צבי שמוכיח מגמ' שלנו ש"דרכי-ה דרכי נועם" הוא דין ממש והה"ה שאין זה דרכי נועם שמראה טהורה תשתנה לטמאה אלא כיון שיצאה מגופה במראה טהורה שוב שאינו ראוי לטמא. וזה מח' יסודי בדיני מראות. אלא שעיינ במאירי שמשמעות דבריו הוא כהש"ך והט"ז שאם למעשה תשתנה הוי טמאה. ויוצא ג' שיטות. הב"ח שמחמיר להמתין. המאירי ש"ך וט"ז שלא מחייבין המתנה אלא שאם תשתנה טמאה. ושיטת החכם צבי שאפילו אם תשתנה טהורה.

אלא שיש עוד שיטה נוספת והוא שיטת החוות דעת. וחוות דעת מביא דעת החכ"צ ומסבירו באופן הרחבה. סברת החכ"צ הוא שמדין "דרכי-ה דרכי נועם" א"א שמראה טהורה תתטמא לאחר זמן. אבל יש לחקור מהו הדין אם יצאת מגופה במראה טמאה ואח"כ נתשנה למראה טהורה מהו דינה. לכ' לפי סברת "דרכי-ה וכו'" לא שייך במצב כזה אבל החו"ד הבין דברי החכ"צ שהוא סברא מוחלטת שהכל הולך אחר יציאת הגוף בין לטהרה בין לטמאה. והאמרי ברוך שם באמת השיג עליו שאין דבריו ממש כדברי החכ"צ ע"ש.

וע"ש עוד בפתחי תשובה שהביא בדין זה שמתחילה נראה טמאה בלילה למשל וביום נראה טהורה שדינה כטהורה אא"כ בלילה אסרו בהחלט ובבוקר נראה לטהרה במצב כזה לא מטהרין ע"ש.

- שו"ע יו"ד קפח' א'
- ש"ך שם ס"ק ג'
- ט"ז שם ס"ק א'
- רע"א שם ס"ק א'
- שו"ת חכם צבי מו'
- מאירי נדה סוף פרק שני
- חוות דעת יו"ד נדה שם
- הגהות אמרי ברוך שם
- פתחי תשובה שם ס"ק א'

כג. הרשב"ך [תשנ"ז] מ"א סימן ט"ו וכתב ואם אפשר יעשה לה מקנה לטובל כמו שהיו עושין לכהן גדול ציטט הכיפורים עשיות של צדול וכו' [ימ"א לה, ג]: קפח 6. טור מצדדי אביו הר"ש בפסקיו בפרק ג' נדה [סימן ז'] אהא דליחא שם דף (י"ד ע"א) [כ ע"ב*] כמה אמוראי דלא מו דמא משום דלא צדיקאי: 6. שם במשנה יט, א; וצגמרה שם: 6. * ר"ש; רמז"ס אסורי ביאה ה, ו ויא, יב; רשב"א בתורת הבית בית ז שער א ג, א וצקל ג, ב ומשמעות הגמרא שם כא, א:

קפח א כ"ז מראה כו'. מן התורה אינם עומדים אלא חמשה מיני מראות, וחכמים החמירו שלא לטעות צדן דם לזן ואסרו כל מראה הנוטה לאדמימות, והכשירו כל מראה שאין לספקו באדמימות כלל: ב דב. ואפילו אינו לזן לגמרי, אלא כמראה בגד לזן שנפל עליו אצק שהוכהה לצנוניות טהור, ודלא כתרומת הדשן צסימן רמ"ו שמגמגם צזה, וכל מי ששמעתי ורציתי נהגו להמיר להדיא צלי שום גמגום כלל, צ"י [עמוד מא ד"ה ודע] ומציאו דרכי משה [זאת 6]. ועיין צ"ח [עמוד מא ד"ה כתב] ג ירוק כו'. כתב הצ"ח [עמוד מ ד"ה ואשה] דליינו כשנשאר

היא ככל הנשים ולא תלין דם צמוליס. [כ"ז ט] מי שיוצא דם ממנו דרך פי האמה ושמה האשה מולה צו. ועיין לקמן סימן ק"ץ י"ג:

יד כ"ז ט"ז אשה שיש לה מכות ופצעים שאינה יכולה לטבול תצא מתחת בעלה כרי שלא יתבטל מפריה ורביה:

סימן קפח

דיני מראות הדם. וכו' ו' סעיפים:

ירוק מתחלתו ועד סופו, אצל כשנשתנה לאחר שנמייצש הכתם ונעשה אדום צקומוי טמאה, דכשנעקר מן הגוף הוא לקח ועשה ירוק, וכשנמייצש חזר למראהו קצת שניה אדום מתולה. ולכן כשיצא מראה ירוק ולזן לפני המורה שצדו לת, לא יורה צו דכר עד שנמייצש, עכ"ל. ואין נוהגין כן, [2] ונראה לדחוקי ריעותא לא מחוקיין, וכדאמרין צפרק אלו טרפות [מולין ט, ג] גצי מראות הצני מעיים דלין צריך לשלקן לראותן אס נשתנה מראיתם לדחוקי ריעותא לא מחוקיין, [2] ונתצבר לעיל סימן (ל"ב) [נצ] ס"ק י"א, והוא הדין הכל, כן נראה לי:

מראה אדום בין אם הוא כהה הרבה או עמוק צמאים 6. [2] וכן כל מראה שחור 6. * ואין מהור [2] אלא [2] מראה ב לבן [2] [2] [2] [2] [2] וכן מראה [2] אפילו כמראה

ערך להם צמדיק"ש

ביאור הגר"א

כו'. במתניתין י"ט א', וקיימא לן כחכמים ולא כתנא קמא, דתנן בבבירא [עדות פ"ה משנה ז' כותיהו. ואף עקביא חזר בו שם [עדות] ושם [נדה] כ"א א': [2] אפילו כמראה כו' וכו' שכן כו'. עיין חוספות י"ט ב' ד"ה הירוק כו', ובסוכה ל"א ב' ד"ה הירוק כו', ובחולין מ"ז ב' [ד"ה אלא]:

סימן קפח

דיני מראות הדם. וכו' ו' סעיפים:

ביאור הגר"א

כו'. במתניתין י"ט א', וקיימא לן כחכמים ולא כתנא קמא, דתנן בבבירא [עדות פ"ה משנה ז' כותיהו. ואף עקביא חזר בו שם [עדות] ושם [נדה] כ"א א': [2] אפילו כמראה כו' וכו' שכן כו'. עיין חוספות י"ט ב' ד"ה הירוק כו', ובסוכה ל"א ב' ד"ה הירוק כו', ובחולין מ"ז ב' [ד"ה אלא]:

פתחי תשובה

דעבידא לגלויי כו', וא"כ הכא בנדון דידן דלא עבידא לגלויי שהרי בלא אמירתה הוה תלין בבתולים, ורק משום אמירתה שמרגשת שהדם יוצא ממקורה דינין לה כרואה מחמת תשמיש, מהרוא דומר דאינה נאמנת. אך לפי סברתי שם אחי שפיר:

קפח

(א) מראה אדום. עיין בתשובות גבעת שאול סימן ס"ג שכתב דכתם שבליילה נדמה למראה טמא וביום שהוא יבש נראה שהוא מראה טהור, יש להקל ולטהר, ע"ש [ובספר לבושי שרד [נדושי דינים להלכות נדה] סימן ע"ח כתב עליו, אבל אם אחר שראה ביום ראהו עוד הפעם אחר שעה ורואה שנשתנה ממראיתו הראשונה, יש לאסרו, ע"ש. ועיין לקמן סימן ג' [ועיין בסדרי טהרה סימן ק"צ סוף ס"ק צ"ג שדעתו דדוקא אם בלילה מספקא ליה כו', אבל היכא דאיתחזקא לודיא טמא ע"י ראייתה בלילה, אינו חוזרה ורואה ביום ויש לו מראה טהור אין להקל, ע"ש]. ועיין בסדרי טהרה ע"ש [אן בשם מצאתי כתוב, שדם הנוטה לצבע [בריון] שהוא כעין קליפת ערמונים, וכמו משקה [הקאווי], שהוא טהור, ואין צורך לומר בתכס, לפי שהוא אינו נוטה לאדמימות כו', ע"ש. וגם אני מצאתי זאת כתוב והוא בשאלת יעב"ץ חלק א' סימן מ"ד, ע"ש: (ב) וכן מראה ירוק, בשלי"ה דף ק' ע"ב [שער האותיות אות ק', קודשת היוזג ד"ה בעיני המראות] כתב וז"ל, ורש"ל [בהגהות הטהור] כתב בירוק צ"ע, כי מהר"ם מינן כתב בתשובה [2] בשם הגדולים דאסרין גם בירוק [2], על כן אין להקל במהירות אם הוא כמראה השערה ומכל שכן כמראה הזהב, אלא אם כן יש גם כן צדדים אחרים וסבורות מוכיחות שאינו נרות. ואם מצאה מראה הירוק הזה ע"י הרגשה, נראה לי להחמיר. ואם בלי הרגשה מצאה כתם, בזה יש להקל. ואם בקונו ממנה בלי הרגשה קנחה מראה זו, אזי יש לצדד כך וכך, והכל לפי ראות העיני, עכ"ל. [ועיין בסדרי טהרה סימן בן שכתב עליו, והאחרונים השמיטו זה, אלא עכ"ל]: [ועיין בתשובות חתם סופר [וירד] סימן קמ"ט שנתפך באשת חבר שמצאה בעד הבדיקה כעין מראה אדמדם, ושאלה להכנס וטיהר, אי שרי לבעלה להחמיר על עצמו, דלא גרע מבהמה שהורה בה חכם [לעיל סוף סימן קט"ז], או דילמא לאו כל כמיניה להפקיע שעבודו לאשתו. והאריך בזה, ומסיק דודאי רשאי להחמיר על עצמו, כיון שכן דרכן של פרושים, ואף דבשעת נישואין לא היה עדיין מתנהג בפרשיות מכל מקום אמרין גריל הוא זה שעדין להיות פרוש וחסיד, ודקי תלמידי חכמים כל זמן שמוקיין וכו' [סוף קי"ט], וככש שאמרו אשירי לנשותיהן של אלמד ומידד שזכו לנבואה [יבמות סב, א וחספות ד"ה דמיכן], הוא הדין כל מדרגות מעלות עבודת השם שמחה היא לאשתו. ואף אם צוחת, אמרתין השתה היא דאיתרע, ומעולם לא נשתעבר לה, ע"ש. ועיין מה שכתבתי בפתיח תשובה לאבן העזר סימן ע"ו סעיף ה' [2] ע"י

אם גם הבעל השני אומר שמצאה בתולה, דהרי אין אנו יודעים שראתה מחמת תשמיש רק מפיהם, והפה שאסר כו' [וכתוב ככ, אן, אך כיון שלא היה לה צער, קשה להתיר. ואף שהב"ח [סוף הסימן] מתייר, כל האחרונים לא הסכימו עמו. ומכל מקום נראה דאם אשה זו יש לה וסת קבוע, אף שכל הפוסקים דחו דברי המרדכי [שנועתי וכו' טעלה א, בן, בכו שיש תולדות בבתולים יש לצרף דעתו שלא להחזיקה כרואה מחמת תשמיש, אך לא תשמש בליל טבילה רק בליל שניה. ושוב כתב דאפילו אין לה וסת מכל מקום כיון שג' פעמים שראתה היו בליל טבילה, יכולה לשמש עוד אחר טבילתה בליל שניה, ואם לא תראה אז תהיה מותרת לשמש גם בליל טבילה, ובאם תראה גם בתשמיש הזה שהוא ליל שני לטבילה חזר דינה לחלק בין יש לה וסת או אם מרגשת צער. ואף דבשאר נשים שראו שלש פעמים מחמת תשמיש אין להקל אף אם היה כל השלש פעמים בליל טבילה [עיין מה שכתבתי לעיל סימן מ"ד], מכל מקום בזה שיש תולדות בבתולים יש להתיר. [ועיין בתשובות חתם סופר [וירד] סימן קמ"ו אודות בתולה שאחר הנישואין לא פסקה עדיין מלראות דם מחמת תשמיש עם הרגשת כאב וצער מכת בתולים, אך היא אומרת שמרגשת שהדם יוצא מהמקור, והבעל רוצה לפטרה בגט פטורין כרואה מחמת תשמיש, וכתב, לא ידעתי מקום הספק, לא מבעיא אם מרגשת פתיחת פי המקור שזה הוא עיקר הרגשה דאורייתא פשיטא דטמאה נדה ממש וקובעת וסת בכך, דאפילו אם נניח שהדם שהיא מוצאה הוא דם בתולים מכל מקום אי אפשר שלא נתערב בה דם נדה היוצא בפתיחת המקור, והרגשה כסרא דאורייתא היא, כמו שכתב תרומת הדשן [סימן רמז] ומובא בשולחן ערוך סימן ק"צ [סעיף אן ובט"ז שם סימן ג] [עיין מה שכתבתי שם סימן ז], ודוחק להקל לתלות הדם בבתולים ופתיחת המקור במראה טהור, וכמו שכתב תרומת הדשן שם דלמראה טהור נמי נפתח המקור, דזה אינו, דכל עצמו של דין תליה בבתולים מפרקק קצת כמו שכתב הט"ז והבו דלוסיף [אפשר דכוונתו אף אם מצאה על העד ג"כ מראה טהור אין להקל]. אך אפילו אם אינה מרגשת פתיחת פי המקור ממש, רק זיבת דבר לה יוצא ממקום המקור שהוא למעלה ממקום הבתולים, נמי לא נראה להקל, אף בהרגשה זה אינו רק איסור דרבנן [כמו [נשיארו] בתשובות אחרות הרובא לעיל סימן קפ"ג סימן א], וגם וסת התשמיש הוא רק דרבנן, והוי ליה תרי דרבנן, ומצורף לזה דרוב נשים אינן רואות מחמת תשמיש, מכל מקום אין להקל, וכיון דיוצא מהמקור חזקה שיצא בהרגשה ממש אלא דלאו אדעתא משום הרגשת שמש, והרי סמכינן אסברא זו ומיייתי חטאת עלה, כמבואר ריש פורק [בגנת כותים] [הרואה כתם] [נדה נו, בן], ומכל שכן שלא נוכל להקל להתיר לשמש עמה, על כן משמים ירחמו, עד כאן דבריו, ע"ש. וצ"ב אורחה יש להעיר לפי מה שכתבתי לעיל סימן א' בשם תשובות שיבת ציון דלהכי אשה נאמנת לומר שראתה שלש פעמים מחמת תשמיש ולא אמרין עיניה נתנה באחת, היינו כיון דאיהא מלתא

דעבידא לגלויי כו', וא"כ הכא בנדון דידן דלא עבידא לגלויי שהרי בלא אמירתה הוה תלין בבתולים, ורק משום אמירתה שמרגשת שהדם יוצא ממקורה דינין לה כרואה מחמת תשמיש, מהרוא דומר דאינה נאמנת. אך לפי סברתי שם אחי שפיר:

(א) מראה אדום. עיין בתשובות גבעת שאול סימן ס"ג שכתב דכתם שבליילה נדמה למראה טמא וביום שהוא יבש נראה שהוא מראה טהור, יש להקל ולטהר, ע"ש [ובספר לבושי שרד [נדושי דינים להלכות נדה] סימן ע"ח כתב עליו, אבל אם אחר שראה ביום ראהו עוד הפעם אחר שעה ורואה שנשתנה ממראיתו הראשונה, יש לאסרו, ע"ש. ועיין לקמן סימן ג' [ועיין בסדרי טהרה סימן ק"צ סוף ס"ק צ"ג שדעתו דדוקא אם בלילה מספקא ליה כו', אבל היכא דאיתחזקא לודיא טמא ע"י ראייתה בלילה, אינו חוזרה ורואה ביום ויש לו מראה טהור אין להקל, ע"ש]. ועיין בסדרי טהרה ע"ש [אן בשם מצאתי כתוב, שדם הנוטה לצבע [בריון] שהוא כעין קליפת ערמונים, וכמו משקה [הקאווי], שהוא טהור, ואין צורך לומר בתכס, לפי שהוא אינו נוטה לאדמימות כו', ע"ש. וגם אני מצאתי זאת כתוב והוא בשאלת יעב"ץ חלק א' סימן מ"ד, ע"ש: (ב) וכן מראה ירוק, בשלי"ה דף ק' ע"ב [שער האותיות אות ק', קודשת היוזג ד"ה בעיני המראות] כתב וז"ל, ורש"ל [בהגהות הטהור] כתב בירוק צ"ע, כי מהר"ם מינן כתב בתשובה [2] בשם הגדולים דאסרין גם בירוק [2], על כן אין להקל במהירות אם הוא כמראה השערה ומכל שכן כמראה הזהב, אלא אם כן יש גם כן צדדים אחרים וסבורות מוכיחות שאינו נרות. ואם מצאה מראה הירוק הזה ע"י הרגשה, נראה לי להחמיר. ואם בלי הרגשה מצאה כתם, בזה יש להקל. ואם בקונו ממנה בלי הרגשה קנחה מראה זו, אזי יש לצדד כך וכך, והכל לפי ראות העיני, עכ"ל. [ועיין בסדרי טהרה סימן בן שכתב עליו, והאחרונים השמיטו זה, אלא עכ"ל]: [ועיין בתשובות חתם סופר [וירד] סימן קמ"ט שנתפך באשת חבר שמצאה בעד הבדיקה כעין מראה אדמדם, ושאלה להכנס וטיהר, אי שרי לבעלה להחמיר על עצמו, דלא גרע מבהמה שהורה בה חכם [לעיל סוף סימן קט"ז], או דילמא לאו כל כמיניה להפקיע שעבודו לאשתו. והאריך בזה, ומסיק דודאי רשאי להחמיר על עצמו, כיון שכן דרכן של פרושים, ואף דבשעת נישואין לא היה עדיין מתנהג בפרשיות מכל מקום אמרין גריל הוא זה שעדין להיות פרוש וחסיד, ודקי תלמידי חכמים כל זמן שמוקיין וכו' [סוף קי"ט], וככש שאמרו אשירי לנשותיהן של אלמד ומידד שזכו לנבואה [יבמות סב, א וחספות ד"ה דמיכן], הוא הדין כל מדרגות מעלות עבודת השם שמחה היא לאשתו. ואף אם צוחת, אמרתין השתה היא דאיתרע, ומעולם לא נשתעבר לה, ע"ש. ועיין מה שכתבתי בפתיח תשובה לאבן העזר סימן ע"ו סעיף ה' [2] ע"י

גליון מהרש"א

ועמונים, אפילו צדיקה יש להקל, עיין משנת [שאלת] יעב"ץ [פ"א] סימן מ"ד: [2] [ש"ך סימן ג] נראה דאחזקי ריעותא צ"א מחוקיין. עיין סימן ל"ט צ"ט צ"ט ס"ק ה': [2] ונתבאר צ"ע צ"ע סימן צ"ב, ג"ל, מ"ב:

קפח [א] [ש"ש פ"ה אן] וכן מראה ירוק אפילו כמראה [השערה או הזהב]. צדלשית רב"ד [2] ויקן אט מניכו [צדלשית ה, ד] שחוקיין צוהב, ה"ן הלכות נדה [שנועתי ג, א ד"ה ומראית, וס ירוק צרו"ף], מראה הקאו"ע

ג. שם במשנה דף י"ט ע"א וכתמיהו וכפירוט המוספות צ"ה הירוק שם ע"ב ונמדדי צענית ומה תעלה; ר"ש שם; ר"ן שנועתי ג, ד"ה ומראית; רשב"א שם; היג המניד [שם]:

[2] [פ"ה יג גה] מי שיוצא כו'. כמו שאמר [נדה] ג"ח ב' ותולה בבנה ובבעלה:

קפח [א] [פ"ה אן] כ"ז מראה כו'. דמרינא דוקא ד' מיני אדום. ועיין באר הגולה [את א]: [2] וכן כ"ז ב"י. הוא מראה ה', ומטעם הנ"ל: [2] מראה אבן. שם [נדה] כ"א א' מ"א ב': [2] וכן מראה

ציונים מהש"ך

(ט) ב"י [עמוד סט ד"ה כתב הרשב"א] בשם תשובות הרשב"א [פ"ז] סימן קפ"ח: (* סעיף ב':

הגהות והערות

[2] עיין בית הלל וד ארביס:

קפח [א] עיין פדרי טהרה סימן ק"ל סוף ס"ק ג':

[2] צו"ת מהר"ם מינן שלפניו ליתא. ועיין צ"ח וצדדיתא נש"ל שחינו בשם מהר"ם מינן חסם, ולא הסיכו "צנתסוה" וכו"ה לפניו נרש"ל אף בשלי"ה כתב "צנתסוהו":

[2] וסיים רש"ל ומכל מקום ירוק ככתיב לזן לאו להחמיר, ע"ש:

[2] דליינו צדלשית רב"ה מה, הנוסח "צדלשית טובות ומרגלות הירוקין". אך הדש "הירוקין צוהב" מונח צגמרה נדרים לג, א. וצלקן דומה לזה צדלשית צדלשית פקק יג ונתמנחמא פשתן ק"ן ק"ן סימן יג:

ויידע מעכ"ם שאילו לא היו כתמים הללו בשעת יציאתן לחוף נוטים למראה אדמומית אלא היו לבנים ביציאתן מן הגוף אלא שלאחר שעה חזרו להיות שחורים, אף שהשחור הוא טמא כמו ששינו במשנתנו [י"ט ע"א], אפילו הכי כיון שבשעת יציאתן מן הגוף מראיתן טהור אין לנו לילך אחר מראית אותה שעה, ולא מיבעיא שאין צורך להמתין מלהורות בכתם לבן וירוק בעודו לח עד שיטיב שמה יתאדם בקצותיו כמו שכתב הב"ח [ס"י קפ"ח] דליחא, וכבר חלקו עליו הבאים אחריו, אלא אפילו בשראינו שהירוק או הלבן כשנטיבש חזרו קצותיו למראה אודם נמי טהורה דאין לנו לילך אלא אחר שעת יציאתן מן הגוף [י"ט], ומה שכתב הב"ח צביאורו ובתשובה פ"ד דטמאה היא, ודימה דבר זה למאי דאמרינן שחור אדום הוא אלא שלקה, וגם כתב דעד כאן לא פליגי רבנן עליה דעקביא אלא בשנשאר ירוק מתחלתו ועד סופו, אבל בשחור להתאדם בקצותיו אחר שנטיבש אמרינן מילקא הוא דלקי אפילו לרבנן, ע"כ דבריו, ואין אלא דברי נביאות [י"ט], ואם איתא להך מילתא לא הוה שהקי רבנן בעלי התלמוד מלאשמועינן דבר גדול צביאור חמור כזה, וכמו שכתב הרי"ף ז"ל על בעל הלכות גדולות, אדרבא מדטהרו רבנן ירוק ככל אופן טהרו. ועוד מה יאמר בלבן שכל הדעות שוות בו לטהר ולא הוזכר בו ליקוי כלל. ומאין הרגלים לבדות מלבנו דבר שלא נזכר בגמרא לא הוא ולא דוגמתו, וכל הליקויים שהוזכרו בגמרא היינו בעודו הדם תוך הגוף, אבל כשהמראה עת אצמו מן הגוף טהור אלא שנשמנה אחר כך צהייתו על הצג שינוי האויר עם הצג גרמו לו להתאדם, וכך כתבו ז"ל בטעם שאין צגדים צבועים מטמאין צנגעים [נגעים פי"א מ"ג] שמה הצבע הוליד בו כיעור, אף שאין הצבע דומה לביעור ההוא, ועינינו הרואות כשיונח צגד פשתן על הצרור וישהא שם יעשה כתם ירוק כזהב, ולפעמים נוטה לאדמומית אף שהצרור אינו אדום ולא ירוק בהתחברו עם הפשתן יולד מבין שניהם צבע חדש נוטה לאדמומית גם זה כן, אלא שזה יש לדחות שהצרור לבדו גם כן מעלה חלודה.

1234567

ובסוף יש מותרות [יבמות פ"ו ע"ב] אמר ליה רב יודה מדיסקרתא לרבא לא נעשה מתים כחיים לענין יבום מקל וחומר כו' תלמוד לומר [משלי ג, י"ז] דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, ופירש"י חו שהיה לה בן

ולא נזקקה ליבום ונישאת לשוק ומת צנה אם תאמר תחלוץ הרי היא מתגנה על צעלה ע"כ בן אין לה בשעת מיתה קאמר עכ"ל, אף אנו נאמר דאם איתא דמראה לבן או ירוק כשנטיבש טמאה אין כאן דרכי נועם, שהרי אתה מסירה צמראות הללו לשמש את ציתה וזו הולכת ומשמשת ומתעצרת, ואחר כך תמצא אודם בקצות הכתמים הטהורים והרי שמשו נדה והולידו בן הנדה ואין זה דרכי נועם [י"ט]. ונהי דלסברת הב"ח אין כאן קושיא שהוא אוסר להורות עד שיטיבש, אבל לסברת החולקים עליו ואינם מצריכים להמתין, על כרחך הם צריכים להודות דאף בנמצא אחר כך אודם בקצות הכתם שהוא טהור מטעם האמור [י"ט]. ודרך כלל אין לנו לבדות מלבנו דברים שלא הוזכרו בתלמוד צלי רחיה מכרחת [י"ט]. ומ"ש מדריך גורה וחומר דהוה לנו צמה שהחמירו הראשונים ז"ל, ועל כיוצא בזה נאמר עדות לב"ד מסורה, הכי נמי אין צמח ישראל מורות לעצמן אלא חכם הבקי בדנין ולא אחי למיטעי [י"ט].

וראיתי בספר חדש נקרא מנחה יעקב בקופו צביאורו להלכות נדה סימן קפ"ז ס"ד ר"ה להכריח דהמרדכי [שבועות ס"י משלי] שקוצר דשלא בשעת וסתה אם רואה דם מחמת תשמיש יכולה היא שתאמר דם טהור הוא, מיירי דוקא באומרת האשה ברי לי שדם טהור הוא, משום דאם לא כן תקשי סוגיא דשבועות דף י"ח ע"א דאמר בגמרא אלא בשאין סמוך לוסתה אכניסה אנוס הוא ע"כ, ולדעת המרדכי קשה הלא אינה נטמאת כלל דדם טהור הוא עכ"ד. ושגגה גדולה היא ומה ענין שמטה אלל הר סיני, דברי המרדכי הם צרואה מחמת תשמיש דאפשר שהוא מן הצדדים או מן המקור כי האשה אינה מרגשת בשעת התשמיש שום שינוי צהדרי צטנה שיורה על שנפתח מקורה, ודברי הגמרא דשבועות מיירי צמשמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי שמרגשת צעמנה שנפתח מקורה ופורסת נדה ממקור דמיה, ועל כרחיק הכי הוא שהרי השמש צפניס הוא והוא עדיין לא פירש צמנה שהרי אמרינן דאסור לו לפרוש הימנה עד שימות האבר, וא"כ הדבר צרור שאינה רואה צעיניה שום דבר וגם לא ממשמשת צידיה אלא שמרגשת צעמנה צהדרי צטנה שפירסה נדה צודאי, וזה צרור [י"ט]. ובדברי הצמח צדק יש לי גם כן ויכות צענין זה כתבתיו זה כמה שנים ונלאתי להעתיקו כאן [ראה להגן ס"י ג"ו].

אגמריה סמיד, וכן נסכמו בה גדולי הדור א, אלא שלדעתי ראשון עיקר אלא אם כן במקום שראיותיו ברורות ב.

← **בזמן** שהיו רגילים לראות כתמים אין להם אלא שעת הראיה, כיצד היה הדם יבש והוא טהור בעיניו אל יאמר אלו היה לח היה טמא ועכשו נשתנה, שהשנוי דבר שאינו מצוי הוא ואין חוששין לו, ומכל מקום כל שאפשר לו לתלות בחסרון ראייה כגון שראה בלילה וטמא או טיהר ולמחר נראה לו שראוי לדון בו בהפך עושה ואינו חושש שמא נשתנה אלא שמא מתוך שבדק בלילה לא ראהו יפה, ואם הכיר בה השנוי להדיא דנו על פי השנוי כפי מה שיראה לו.

ובדיקה זו אפשר לה אף לאור הנר וביום המעונן ואפילו במקום שהן גורסין אע"פ שאין שם אורה כל כך אלא שהבדיקה המובחרת היא בחמה ושיהא מיצל עליה בצל ידו.

ונשלם הפרק תהלה לא

⋮⋮⋮⋮⋮⋮

⋮⋮⋮⋮⋮⋮

היה בלא דם, שזו אינה תולה, דקיימא לן כרזי מנינא רש פרק המיעוק ויהי מה, נ. וכן נראה דאם לא בדקה עצמה פעם אחת דגם כן שזו אינה תולה, וראיה לזה מנדה דף י"א ע"ב דאמרין התם שאינה לריכה להיות בודקת אחר תשמיש, וקשה לתבדוק מתשש לאמר תפסקו פעם אחת מתחת תשמיש דאינה תולה כדקאמר התם, אלא על כרחך דאף אם אינה בודקת אינה תולה, ואם כן הבדיקה אינה רק לתקנתא דידה, ומשום זה לא שייך למיבזה בבדיקה. וכל קושית הש"ס אינה רק אם נאמר להבדיקה היא לחומרא דידה, ענין הקושיא לתבדוק אימר נשמו מראית דמיה, או משום שמה תקבע לה וסת, להנהיג בדיקות לחומרא דידה הן, מה שאין כן בדיקה זו לקולא דידה היא, ולא שייך להקשות ממנה, כן נראה לי ברור:

קפח [א] כ"ז מראה. גט"ז ס"ק א' הניח בשם הב"מ דממראה לנן לא יורה עד שימיצש, דלפעמים אחר שימיצש

קפח א נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתי וכו'. ומתנו האחרונים דאשה נאמנת לומר פלוני חכם המיר לי דם זה אם אין החכם לפניו, ע"ש. וא"כ מוכח מכאן דתלמיד חכם מותר לראות דמי אשמו, דכל שכן הוא, אם אשה נאמנת לעצמה לטורח לבעלה מכל שכן שהוא נאמן. ועיין לקמן בסיומן ש"צ שהארכתי בזה גבי בכור, עיין שם. וכן כתב ש"ך [ס"ק ז] בשם התוספות פסק כל היד ומה ש' ב ד"ה בלן, ע"ש:

סימן קפח

דיני מראות הרם. וכו' סעיפים:

א [א] (א) בל מראה (א) אדם בין אם הוא כחה הרבה או עמוק בטאים וכן כל מראה שחור ואין מהור אלא מראה (ב) (ב) לבן וכן מראה (ג) ירוק ואפילו במראה (ד) (ה) השערה או הוהב וכל שכן הירוק כבדתי או בעשבים: הגה וכן מראה שקורין בלשון אשכנז (ו) צל"א בכלל ירוק הוא: ואפילו יש בו סמיכות דם והוא עב הרבה ואפילו הרגישה שנפתח מקורה [ב] (ה) ובדקה מיד ומצאה מראה הללו מהורה: הגה וכן עיקר דלא כש מממירין לטמאות אם יש בו סמיכות והוא עב ואם הרגישה שנפתח מקורה ובדקה מיד ולא מלאה כלום עיין לקמן סימן ק"ז:

ב א נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתי ואם הוא מראה לבן או ירוק מהורה אבל אם הביאה לפניו דם והחוקקוהו בממא או אפילו נסתפקו אם הוא ממא או מהור והיא אומרת חכם פלוני מיהר לי ביוצא בזה (ו) אין (ז) סומכין עליה:

ימלא אדום בקטיו. ותמה עליו. ונראה לפענ"ד ליישב כל תמיהותיו, דמה שמתה מהא דסימן קפ"ו דנצוי בדיקה לפני תשמיש, לא קשה כלל, דהא לא צוי בדיקה לאור הכר, רק שתבדוק ולא תעיין בו עד למחר ובלבד שתהא מוסיפה קיים, כמו שכתבתי שם [ביאורים סוף ס"ק ג]. ועוד, דהתם היא רק מומרה בעלמא הבדיקה, וכל מה דלפשר לתקוני מתקנין, מה שאין כן כאן דממירין אותה לבעלה. וגם מה שהקשה מהא דלמר לא יאמר החכם אילו היה לת היה טמא, לא קשה גם כן, דשאני התם דליכא לברורי, מה שאין כן הכא דליכא לברורי, מהיכא תיתי נמיר מספקא. גם מה שהקשה מסימן נ"ב אין ראיה, דבשלמא התם כיון דנשחטה בחוקת הימר עומדת ומלין ט, א, אין לנו להוסיפה מחוקתה, מה שאין כן הכא כיון דלרגשה, ורוב דמים טמאים באשה, מדע, דאם ארגשה ולא מלאה כלום טמאה באשה. ומשום הכי זריכין בירור להוסיף מהרוב, כן נראה לי ליישב תמיהותיו. והנה זה פשוט דאם בעודו לת היה טמא ונשתנה ביוצא למראה טהור, דעמאה, כדמוכח בש"ס שם להדיא בהא דרבי דאמר בלילה לא חוזי שפיר, משמע דאי חוזי שפיר אף דנשתנה ביום למראה טהור טמאה, וכן מהא דלא יאמר אילו היה לת וכו'. רק להיפוך, דנשתנה למראה טמא החמיר הב"מ. ונראה דכנתם אפילו הב"מ ממיר, ודוקא בבדיקה או הרגישה ובסמיכות דם. אמנם אזי וקני הגאון חכם צבי בתשובתו שלו סימן מ"ו הכריע דאפילו נשתנה למראה אדום, כיון שנשעת יראה מן הגוף היה בדם מראה טהור טמאה. והדין עמו, דכמו שהדין במראה אדום שנהפך ללבן דלולין בתר יראה מעגוף, כן הוא להיפך: [ב] ובדקה מיד ומצאה מראות ה"ל מהורה וכו'. היינו דוקא תוך שיעור וסת. ועיין בסוף סימן ק"ז [ביאורים סוף ז] וכן נראה שזהו דבר צדדי הט"ז [שם ס"ק מא] בהבדיל דברי הרמ"א בתשובה [סימן ז], ע"ש:

חזות דעת הידושים

הראשון היה בלא דם, או שלא בדקה עצמה פעם אחת, שזו אינה תולה, עיין ביאורים [ס"ק ה]:

קפח (א) כ"ז מראה. מן המורה אינם טמאים רק ה' מיני דמים, ומכמים התמירו לטמאות כל מראה נוטה לאדום או לשחור: (ב) צ"ב. ואפילו אינו לנן לגמרי, רק כמראה בגד לנן שנפל עליו אבק והוכחה מראית לבניומו: (ג) ירוק, כתב הב"מ [עמדה מה דינר ראשון] שאם לאמר שמיצש נעשה אדום בקטיו דעמאה, ולכן כשיצא מראה ירוק או לנן לפני המורה בעודו לת, לא יורה עד שימיצש. והט"ז [ס"ק א] והש"ך [ס"ק ג] חלקו עליו,

לחזוקי ריעותא לא מחזיקין, ומשמע מדכריהם דאם כבר נתיצש ועשה אדום דעמאה, אף שהיה לנן בשעת יראה מן הגוף. והתם צ"ב בתשובה [סימן ז] חלק עליהם וסובר דלולין ממיר בתר יראה מן הגוף, הן לטמא הן לטהר: (ד) השערה. או האתרוג, או חלמון ציפה, ש"ך [ס"ק ז]: (ה) ובדקה מיד ומצאה. היינו בתוך שיעור וסת. ועיין ביאורים [ס"ק ז]: (ו) אין סומכין. וכן אשה שמתפסקת בדם שלה, אינה יכולה לסמוך לתכנתה שאומרת בדם כיוצא בזה טיהר לי פלוני חכם. מיהו אם אומרת דם זה טיהר לי פלוני חכם, נאמנת. והבעל יכול לראות דמי אשמו, ש"ך [ס"ק ז]:

באר היטב למהר"י טיקטין

כתב הב"ח דכשיבא מראה ירוק ולבן לפני המורה בעודו לח, לא יורה בו דבר עד שתייבש, דלפעמים אחר שתייבש ימצא אדם בקצתו. וט"ז [ס"ק א] וש"ך [ס"ק ג] חולקים עליו, וסבירא להו דלא מחזיקין ריעותא, ואין למורה בזה אלא מה שעניו רואות. ועיין בט"ז ס"ק א' שכתב דא"כ מה זה שאמר בסיומן קפ"ו באשה שאין לה וסת שתבדוק עצמה לפני תשמיש, מה מועיל הבדיקה כיון שצריכה להמתין עד שתייבש, ובעודו לח אינה יודעת כלום, עכ"ל. לא הבנת, הלא הבדיקה מהני באם שלא מצאה כלום, וק"ל: (ה) סומכין. וכן אשה זו שמתפסקת בדם שלה, אין לה לסמוך על חברתה שהראתה לה דמה ואמרה לה כדם זה שלך הראתי גם אני לפלוני חכם וטיהר. מיהו אם אומרת דם זה או כתם זה טיהר לי החכם, נאמנת, ש"ך [ס"ק ז]. כתבו התוספות סוף פרק כל היד

שאיך לגרש אשה בעל כרחה, גם בדין זה של מכות ופצעים שאינה יכולה לטבול אין כופין אותה לגרש בעל כרחה, אך שאין הבעל מחויב לדור עמה וליתן לה מזונות, ואם נשבה האשה יתירו מאה רבנן לישא אשה אחרת, בית הלל:

קפח (א) אדום. מן התורה אינו טמא אלא ה' מיני מראות, והכמים החמירו שלא לטעות בין דם לדם ואסרו כל מראה הנוטה לאדמיות, והכשירו כל מראה שאין לספקו באדמומית כלל, [ש"ך ס"ק א]: (ב) צ"ב. אפילו אינו לבן לגמרי, אלא כמראה בגד לבן שנפל עליו אבק שהוכחה לבינתו טהורה, ב"י, ש"ך [ס"ק ב]: (ג) השערה. והוא הדין במראה אתרוג או חלמון ביצה, טהור, ש"ך [ס"ק ד]: (ד) ב"י. וכל שכן גרידן שהוא כעשבים, [ש"ך ס"ק ה].

באר היטב

עבר כלל בשעת תשמיש, אפילו הכי תלין בדם בתולים. ואין כן דעת הט"ז [ס"ק ז] והש"ך [ס"ק ז] אלא דכריהו הרמ"א להלכה עיקר המה, ע"ש:

איצר מפרשים

מיידי שלא שמשו וא"כ לא נעקר כיון שקבעה בהרכבה כמבואר, כן נראה לענ"ד ברור ופשוט:

קפח א (ביאורים סוף א) והדין עמו דכמו שהדין במראה אדום שנהפך ללבן ביוצא בו, כ"ב, החכם צבי בעצמו לא למד מדין זה. ובאמת יש לדחות, דשאני התם כשהיה בתחלה אדום ואחר כך נשתנה, דבכחה גוונא אמרין דמראה אדום שהיה בו עברה, וכן כתב רש"י שם [ה"ב ב] ד"ה מפכה. ולכן אינה נראית עוד אדמומית על הלחות

שיצא מגופה בהעד. אבל כשהיה מתחלה לבן ואח"כ אדום, אין לתלות שעברה המראה הלוהב, דאכתי לפנינו אודם באותו הלחות ואין רגלים לומר ממה נתחדש מראה אדום על אותו עד, ומסתמא דמראה זו של אודם היה טמון ומכוסה בתוך המראה לובן שעליו וכשנתייבשה ועברה מראה עליונה הלכנה נתגלה האודם. אך החכם צבי צידד מטברא דנפשיה, שיש לתלות שהאוייר והבגד גורמים שיתאדם הלוהב. ועיין ברשות שבות יעקב חלק ב' סימן ע"ד שחולק עליו: (אמרי ברוך)

